Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö VNS 10/2025

Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen lausunto

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on pyytänyt Pohjois-Suomen elinvoimakeskukselta asiantuntijalausuntoa liittyen Valtioneuvoston selontekoon valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026–2038. Lausunnossa on toivottu näkemystä toimialalta erityisesti julkisen talouden ja valtion talousarvion näkökulmista. Pohjois-Suomen elinvoimakeskus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja toteaa seuraavaa.

Yleistä

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus pitää Liikenne12-suunnitelman laatimista tärkeänä ja on osallistunut aktiivisesti sen valmisteluun. Suunnitelma on aiempaa strategisempi ja selkeä. Se antaa taloudelliset raamit valtion väylänpidolle tuleville vuosille. Suunnitelmaa konkretisoidaan muun muassa Väyläviraston perusväylänpidon suunnitelmassa sekä väyläverkon suunnittelu- ja investointiohjelmassa. Suunnitelman valtakunnalliset tavoitteet toimivuus, turvallisuus ja kestävyys sekä niitä tukevat näkökulmat tehokkuus, saavutettavuus ja resilienssi ovat perusteltuja.

Valtakunnallista liikennejärjestelmää kehitetään Liikenne12 -suunnitelmassa tunnistettujen valtakunnallisten linjausten pohjalta. Suunnitelmaan on kirjattu, että kehittämishankkeiden priorisointia ohjaa muun muassa Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) vaatimusten täyttäminen. Väyläverkon kehittämisessä priorisoidaan liikenneverkon strategiseen tilannekuvaan pohjautuen TEN-T-asetuksen mukaisten vaatimuksien täyttäminen koko verkolla, myös kattavalla verkolla, osana valtakunnallista kokonaisharkintaa.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus pitää tärkeänä TEN-T liikenneverkon kehittämistä asetuksen mukaisten vaatimusten mukaisesti. Elinvoimakeskus näkee hyvänä, että suunnitelmassa on tunnistettu myös alueellisia erityispiirteitä. Tämä tukee alueellisten näkökulmien huomioon ottamista suunnitelman toimeenpanossa. Alueellisten erityispiirteiden kautta voidaan huomioida sellaisia yksittäisiä suuralueiden tai kaupunkiseutujen erityispiirteitä, jotka eivät valtakunnallisissa tarkastelussa välttämättä nousisi huomioitaviksi.

POHJOIS-SUOMEN ELINVOIMAKESKUS

0295 036 100
www.elinvoimakeskus.fi
Y-tunnus 2296962-1

Kirjaamo
PL 90, 00072 Elinvoimakeskus
kirjaamo.pohjois-suomi@elinvoimakeskus.fi

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus haluaa nostaa esille Pohjoisen Suomen korostuneen merkityksen sotilaallisen liikkuvuuden varmistamiseksi ja toisaalta Jäämeren strategisen aseman korostumisen myötä. Tämä korostaa pohjoisen liikenneyhteyksien merkitystä pohjoisen saavutettavuuden kannalta. Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen toimialueen kärkitoimialat, matkailu, metsä- ja puuteollisuus, kaivannaisteollisuus sekä raskas metalliteollisuus ovat hyvin riippuvaisia saavutettavuudesta. Selvitysten perusteella Pohjois-Suomeen on suunnitteilla merkittävästi elinkeinoelämän investointeja. Pohjoisen harvan päätieverkon vuoksi myös näiden hankkeiden liikennöinnistä suuri osa tapahtuu alemmalla tieverkolla.

Pohjoisen Suomen ja Itäisen Suomen ohjelmissa on esitetty toimenpiteitä taloudellisen kasvun edistämiseksi. Toimenpiteillä edistetään kestävän kasvun mahdollisuuksia ja uusia investointeja sekä vahvistetaan Suomen kilpailukykyä ja alueiden elinvoimatekijöitä. Pohjois-Suomen elinvoimakeskus näkee tärkeänä, että em. ohjelmien saavutettavuuteen liittyviä toimenpiteitä edistetään Liikenne12 ohjelman toimeenpanossa.

Suunnitelman vaikutusarvioinnissa on arvioitu alemman tieverkon kunnon paranemisen lisäävän liikenneonnettomuuksia. Pohjois-Suomen elinvoimakeskus toteaa, että tehtyjen tutkimusten perusteella päällysteen kunnolla ei ole suurta vaikutusta liikenneturvallisuuteen kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa Suomessa.

Rahoitusnäkymät

Perusväylänpidon rahoituksen osalta hallituksen vuosiksi 2024-2026 osoittaman korjausvelkarahoituksen päättyessä on odotettavissa haasteita tienpidon rahoituksessa vuosille 2027-2029. Perusväylänpidon rahoitukseen on tulossa merkittävä tasonkorotus vuosille 2030-2037 Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti. Rahoitus tosin kustannetaan suurelta osin uusien kehittämishankkeiden rahoitusta pienentämällä. Pohjois-Suomen elinvoimakeskus näkee, että painotus on oikea ja sillä turvataan heikentyneen ostovoiman aikana nykyisen tieinfrastruktuurin palvelutasoa koko maassa.

Vuosille 2027–2029 esitetty rahoituskehys heikentää maanteiden kuntoa ja palvelutasoa erityisesti vilkasliikenteisen pääväyläverkon ulkopuolella. Tällaista maantieverkkoa on runsaasti Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen toimialueella ja verkolla on suuri merkitys elinkeinoelämän kuljetuksille. Pohjois-Suomen elinvoimakeskus näkee tärkeänä, että lähivuosien rahoitusvajeeseen löydetään kestävä ratkaisu vähäliikenteisen väylänverkon kunnon korjausvelan minimoimiseksi.

Pohjois-Suomen elinvoimakeskus pitää hyvänä, että tiestön hoidon ja korjauksen ohella Liikenne 12-suunnitelman mukaisesti rahoitusta suunnataan jatkossakin myös pieniin alueellisiin investointeihin, suurimpien kaupunkiseutujen MAL-hankkeisiin sekä tieverkon kaksikäyttöisyyttä tukeviin toimenpiteisiin.

Väylien kehittämishankkeiden osalta edessä on aiempaa selvästi haasteellisempia vuosia. Pohjois-Suomen elinvoimakeskus näkee riskinä, että pohjoisen vähempiliikenteiset, mutta ihmisten liikkumisen, elinkeinoelämän kuljetusten sekä kansallisen huoltovarmuuden kannalta tärkeät tiet ja sillat ovat jäämässä Liikenne12 suunnitelman toimeenpanossa vaille riittävää rahoitusta.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt suunnitteluyksikönpäällikkö Heino Heikkinen ja ratkaissut ylijohtaja Jaana Korhonen.

Tiedoksi

Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen johtoryhmä
Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen liikenneosaston johtoryhmä
Minna Nikula, Pohjois-Suomen elinvoimakeskus

Tämä asiakirja KEHA/2179/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/2179/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Heikkinen Heino (Elinvoimakeskus) 19.02.2026 12:48

Ratkaisija Korhonen Jaana B (Elinvoimakeskus) 19.02.2026 13:09